

פרוטוקול מס' 383

מישיבת ועדת העבודה
יום ג', ט"ז בחשון תשל"ז, 9 בנובמבר 1976, שעה 13.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:
ש. ארבל-אלמוזלינו היו"ר
ה. זיידל
ל. דיציאן
מ. כהן
י. דרניצקי (יודין)

מוזמנים:
חה"כ מ. שחל
ר. רוטר - מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
נ. שמאי (המוסד לביטוח לאומי)
י. ארד (מר בוטון)
ד. נוימן (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)
ר. קרשאי (מר כפלאזוי - משרד העבודה)
מר גוברמן - משרד המשפטים
מר קרמר - משרד האוצר
היועץ המשפטי לוועדה: י. אליאסוף

מזכיר הוועדה: י. נוריאל

ר ש מ ה: מזל כהן

- סדר היום: 1) חוק פיצויי פיטורין (תיקון), תשל"ו-1976 - הצעת
חה"כ ש. ארבל-אלמוזלינו וחה"כ ד. זכין
- 2) חוק פיצויי פיטורין (תיקון), תשל"ו-1976 - הצעת
חה"כ מ. שחל.
- 3) פיצויי החייקרויות.

1. חוק פיצויי פיטורין (תיקון), תשל"ו-1976 -
הצעת חה"כ ש. ארבלי-אלמוזלינו וחה"כ ד. זכין

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את האורחים שלנו. לפני שנעבור לנושא העיקרי, אני רוצה לגמור שתי הצעות חוק פרטיות, הצעת אחת משותפת לי ולחה"כ ד. זכין, חוק פיצויי פיטורין (תיקון) תשל"ו-1976; הצעה שניה, הצעתו של חה"כ מ. שחל, חוק פיצויי פיטורין (תיקון) תשל"ו-1976. נתחיל בהצעה המשותפת לי ולחה"כ זכין, תיקון לסעיף 10. ההצעה הזאת הייתה סעיף אחד האומץ: "סעיף 10 לחוק פיצויי פיטורין, תשכ"ג-1963 - בקל.

קיימנו דיון בנושא הזה ושמענו את נציגי הסדרות הנוער העובד והלומד ונציגי משרד העבודה שתמכו בהצעת התיקון. כמובן, כאשר הופיעו נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, הם הביעו את התנגדותם והנימוקים עמם. אני לא אחזור עליהם. בנוסף להופעה של נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים נתקבלו שני מכתבים מהתאחדות בעלי מלאכה ותעשייה זעירה בישראל, המרכז הארצי ואביא את תוכן המכתבם לידיעת חברי הוועדה. במכתב אחד כתוב: "רצ"ב העתק מכתבו של מר ברוך גולובסקי יו"ר הארגון הארצי של איגוד ענפי הדפוס ומוצרי נייר בישראל בהתאחדות בעלי מלאכה אל ח"כ שושנה ארבלי אלמוזלינו. היות וההתאחדות אינה חברה בלשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, החלטנו בדרך זו להביא את תגובתנו על הצעת החוק הנ"ל."

אני רוצה לקרוא את ההצעה שלהם:
"בהצעת החוק הנ"ל יש תיקון שהוצע ע"י כבודה בנוגע לחניכים (חוק החניכות תשי"ג-1953) לפיו יהיה החניך זכאי לפיצויי פיטורים ככל עובד אחר. תקופת חניכותו עד השירות הצבאי תילקח במנין לצורך חישוב גובה הפיצויים.

הנימוק לתיקון הוא למנוע הרגשת מרירות של החניכים המשקיעים שלוש שנים בעבודה לפני שירותם הצבאי ותקופה זו אינה נחשבת לצורך פיצויי פיטורים, גם כאשר הם חוזרים לאותו מקום עבודה בתום השירות הצבאי.

כיו"ר הארגון הארצי של איגוד ענף הדפוס ומוצרי הנייר בישראל בהתאחדות בעלי מלאכה, הרשי לי להציג את השגותי בנושא זה. על מנת לעודד מעסיקים לקבל חניכים לעבודה הוכנס סעיף מיוחד בהסכם הקיבוצי הכללי עם הסדרות הנוער העובד משנת 1972/73 לפיו יקבל החניך בגמר תקופת החניכות מענק בגובה של חודש ימים משכורת ואין המפעל חייב להעסיקו אחרי שובו מהצבא. בתקופת עבודתו של החניך מושקעים בו הרבה מאמצים זמן וכסף. הוא מודרך בעבודתו ע"י פועלים מנוסים ולעתים הדרכה זו מפריעה להם בעבודתם. המעסיק משתתף במימון לימודיו בביה"ס לחניכות ולצורך זה אף משחרר אותו יום אחד בשבוע מהעבודה, כמו כן לוקח על עצמו המעסיק סיכונים בפועל של שבירה וקלקול מכונות וחלקים יקרים. בשל גורמים אלה הססו מפעלים רבים לקבל חניכים לפני שירות צבאי, הדבר גרם לאבטלה של נוער לפני שירות צבאי. כאמור הוכנס סעיף זה על-מנת להקל על קליטתם בעבודה. כל שינוי בחוק יגרום לאי-העסקה ולאבטלה נוער לפני גיוס. מאידך גיסא לא תהיה יכולת להקנות לנוער מקצוע בו יוכל להקלט לאחר שירות צבאי. יכול אני להעיד על המצב הקיים בענף הדפוס בו שורר מחסור בפועלי דפוס מקצועיים על אף שהסכמי העבודה בו מהטובים במשק. לפיכך אין לצמצם אפשרויות אלו של חינוך מקצועי והכנת דור חדש של מועסקים בתעשייה באמצעות התיקון הנ"ל."

היו"ר ש. ארבל: למעשה, יו"ר הארגון של ענף הדפוס ומוצרי נייר אינו מחדש שום דבר מאותם נימוקים שהעלו נציגי לשכת התאום. אני רוצה לציין, שלדעתי, יש סתירה בנימוקים שהוא מציג במכתבו. הוא טוען שיש מחסור בפועלי דפוס מקצועיים. אם הם זקוקים לאנשי מקצוע, מדוע לא לעודד נוער ללכת ללמוד מקצוע זה?! עצם העבודה שהכירו בצורך לתת מענק של חודש ימים מוכיחה על הכרה בעקרון שיש קיפוח. הם הגיעו להסכם הזה עם הסתדרות הנוער העובד והלומד ובכך המעסיק פטור מהלחזירו לעבודה לאחר שחרורו מהצבא. מדוע לא נעשה את זה בצורה מסודרת, שניתן זכות שווה לכל החניכים ושהדבר לא ישאר לרצונו הטוב של המעסיק.

מכל מקום, הדוגמא הבולטת שנתנו נציגי הסתדרות הנוער העובד והלומד היא ענין הפקידים. היום, חניכים-פקידים מקבלים פיצויי פיטורין לפני הליכתם לצבא וכאשר רצו להכריז על מקצוע זה כמקצוע חניכות, התעוררה שאלה שיפסידו את הזכות לפיצויי פיטורין. זה מקיף כמעט 35% מהנערים שנמצאים במסגרת החניכות. סברנו: א. אין להפלות בין עובד כשוליה לחניך, במיוחד שרוצים לעודד את המסגרת של החניכות. ב. זכותו של נער עובד כמו כל עובד אחר ואי-אפשר לשלול את הזכות שניתנת לעובדים אחרים.

לאור כל זה אני מציעה שאנחנו לא נקבל את ההערות שלהם ונאשר את הצעת החוק.

התעוררו שאלות משפטיות שהתייחסו לתקופת תחולת תיקון החוק. התעוררה שאלה אם לאפשר לנער את הברירה אם לקבל פיצויים או לא לקבל פיצויים. בקשנו לבדוק את הסוגיות הללו ולתת לנו תשובה על-מנת להכין את הצעת החוק לקריאה ראשונה.

י. אליאסוף: ההצעה המתגבשת היא לא לנגוע בנסוח כפי שקיים היום, אלא להשאיר. אני לא מתייחס לרטרואקטיביות או לאי-רטרואקטיביות. את זה להשאיר לבית המשפט.

היו"ר ש. ארבל: אם אתם מייעצים לנו כך, אני מציעה לאשר את הצעת החוק ונבקש שיכניסו אותה להנחה על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה. אח"כ נראה, במידה ותהיינה הערות או ספקות, נדון בהם.

חוק פיצויי פיטורין (תיקון), תשל"ו-1976 - הצעת חה"כ מ. שחל

היו"ר ש. ארבל: הצעת החוק השניה היא של חה"כ שחל - חוק פיצויי פיטורין (תיקון), תשל"ו-1976. שמענו את נציגות לשכת התאום של הארגונים הכלכליים. היא התנגדה, למרות שזה לא נוגע לסקטור הפרטי, ולצדדי, גם נציגות ההסתדרות, אני לא יכולה לרדת לסוף דעתם מבחינת הנימוקים שהשמיעו לגבי ההתנגדות שלהם, ובקשו להזמין לוועדה את נציגי הסתדרות הפקידים. הזמנו אותם, אבל אנחנו לא יכולים להתאים את עצמנו לכל גורם שרוצה להופיע בוועדה. הם לא יכלו להופיע היום ואני לא רציתי לבטל את הישיבה לפי בקשתם. אנחנו נזמין אותם אחרי הקריאה הראשונה, במידה ויתעוררו אצלם שאלות וירצו להופיע בפנינו. אנחנו פתוחים לשכנוע והקשבה. אם נשכנע מנימוקיהם, נכניס שינוי זה או אחר.

היו"ר ש. ארבל: אגב, הופיע נציג מרכז השלטון המקומי והוא הביע את מלוא התמיכה. גם נציג משרד הפנים הביע את תמיכתו בהצעת החוק.

אני רוצה להפנות את תשומת לבו של מר כפלאווי להצעת הנוסח ותאמר מה היא דעתך.

מר כפלאווי: אני רוצה להעיר, היום לאחר שיחה משותפת עם היועצים כאן ומשרד המשפטים, יש נוסח אחר שהוא גובש ומוסכם. לכן אני מבקש לא להתייחס בדיוק לנוסח שהגשתי אלא לנוסח שנקרא נוסח אליאסוף.

מ. שחל: אין לי מה להוסיף. אם יו"ר הוועדה מציעה שנאמץ את הנוסח לקריאה ראשונה והאפשרות תעמוד לכל מי שירצה להשיג השגות לוועדה, הרי הזכות עומדת לו לאחר הקריאה הראשונה. אין לי גם מה להוסיף לנוסח המוצע. אין תיקון מהותי אלא לנוסח בלבד. אני בהחלט מקבל אותו. אני רוצה להעיר, לפני שהועלתה הצעת הרחבת מסגרת החוק על חברי כנסת ומועמדים אחרים, מה שהניע אותי להגיש את הצעת החוק, שיהיה איזה שינוי לעומת העבר בנושא הזה שנקרא בחירות לרשויות מקומיות. חברי הכנסת שהיו בחוק הקיים, ימשיכו להתקיים לפי החוק הקיים; ובעוד שברשויות המקומיות, בהחלט גם המספר שמדובר בו והרצון להעלות כוחות חדשים, מחייב הבטחת הזכויות שלהם. כך, שבהחלט לא הייתי מציע להרחיב את המסגרת. החוק יועד למטרה מסוימת בגלל ארוע מסויים, בחירת ראשי ערים, ובגלל זה באה ההצעה.

אם ההסדרות רוצה להשמיע את טענותיה בשלב של קריאה ראשונה, אין כל התנגדות.

י. אליאסוף: ההצעה היא לא לתת לזה מסגרת של סעיף מיוחד כפי שהציע ח"כ שחל, אלא לכלול את זה בתוך סעיף 11 הנוכחי שיש בו שני סעיף קטנים כשהכותרת אחת.

הצעה שניה היא, שהנוסח יהיה במלים אלו: "עובד שנחפטר מחמת שנבחר לראש רשות מקומית או לסגן ראש רשות מקומית, תוך שלושה חדשים מיום בחירתו כאמור, על מנת לכהן בכהונתו והוא מקבל משכורת מקופת הרשות המקומית, רואים את ההתפטרות לענין חוק זה כפיטורים; הוראה זו לא תחול אם המעביד הסכים בכתב כי דינה של התקופה בה יכהן העובד בכהונתו ברשות המקומית, יהיה ללא תנאים - כדין חופשה ללא תשלום." יש כאן את כל היסודות.

היו"ר ש. ארבל: כאשר אתה אומר: "התפטר עובד...". משתמע מהנוסח שלא חשוב מאיזה מקום עבודה, דהיינו גם אם היה עובד המועצה המקומית והתפטר ממנה.

י. אליאסוף: כן.

מר גוברמן: זה שונה לגבי הכהונה כסגן ראש רשות מקומית. כדי להיות סגן ראש רשות, הוא צריך להבחר קודם כחבר המועצה. למעשה, הבעיה הזאת לא מוסדרת על-ידי החוק הזה. אם הוא עובד המועצה ועומד להבחר כסגן ראש המועצה, החוק לא יסדיר את הדבר הזה. אבל, צו מועצות מקומיות קנבע, עובד שהוא מתפטר כדי לכהן כחבר מועצה, מובטחת לו הזכות לחזור להיות עובד המועצה כאשר הוא חדל להיות חבר המועצה.

מ. שחל:

אם הוא נבחר כחבר המועצה, אני חושב שצריך להשאיר את המצב כפי שהוא היום.

השאלה היא כאשר הוא נבחר כסגן בשכר. מן הדין לתת לו את אותה זכות שהיום בנוסח שאתה מציע לא פתרנו אותה. אני בדעה שיש להוסיף לנוסח: היה עובד ברשות מקומית ונבחר לשמש כסגן בשכר, תעמוד לו אפשרות לבחור באחת מן השתיים.

היו"ר ש. ארבלי:

נקודה זאת נתעוררה גם בישיבה הקודמת, אולי לא בחריפות כזאת. אם מדברים על מי שהתפטר ממקום העבודה, מדוע להפלות מקום עבודה זה על פני אחרים. מפני שהוא עובד באותה רשות מקומית, צריך להפלות אותו לרעה?! כל מי שמתפטר ממקום העבודה צריכה להיות שמורה לו הזכות לחזור למקום העבודה.

מ. שחל:

הזכות כאן שמורה לו.

כחבר המועצה הוא יכול להמשיך לכהן?

היו"ר ש. ארבלי:

אדם שנבחר לסגן ראש מועצה מקומית בשכר, איך להניח שיחזור להיות

מ. שחל:

מנהל מחלקת תברואה.

איני יודעת.

היו"ר ש. ארבלי:

אם כן, המצב המשפטי הקיים עונה על הבעיה, לכן לא הצעתי להחיל עליו

מ. שחל:

את העניין הזה.

בנוסח של חה"כ שחל איך אבחנה בין עובד לעובד. גם בנוסח המתוקן

י. אליאסוף:

אין אבחנה כזאת. יש קביעת זכות, שעובד רשאי להתפטר ולקבל פיצויי פיטורין, ויש אלטרנטיבה שניה, כאשר עובד אומר אני רוצה להתפטר והמעביד אומר לו: אל תתפטר, אני נותן לך חופשה ללא משכורת. אם הוא נותן חופשה ללא משכורת, זה לא משנה לסיפא של הסעיף הזה. כך שלא כדאי להכנס למקור של אישור החופשה ללא משכורת. מה שאומר חה"כ שחל זה הזכות לקבל פיצויי פיטורין. הזכות הזאת קיימת ברישא.

אם הנוסח מכסה, אני מורידה כל ספק. אם מדברים על דבר כזה, הוא צריך

היו"ר ש. ארבלי:

לחול על כל אחד ואחד.

בדקנו צו מועצות מקומיות, הסעיף הזה מכסה את כל המצבים.

י. אליאסוף:

אני רוצה להזכיר ליו"ר הוועדה: א. בישיבה הקודמת סכמנו שנשמע

ה. זיידל:

את נציגי הסתדרות הפקידים לפני שאנחנו נחליט. ב. בדרך כלל מה שנוגע לעובדי רשויות מקומיות, הם הולכים אחרי החקשי"ר. למשל, כל שיטת קבלת עובדים לעבודה בעיריות ובמועצות מקומיות היא בהתאם למקובל בתקשי"ר וחוק שירנת המדינה. אני רוצה להבטיח לעצמי שהנושא הזה לא יסגור לגבי יתר עובדי ציבור שיש להם פנסיה תקציבית כמו חברי כנסת או כל עובד נבחר בשירות הציבורי. הייתי רוצה לשאול את חה"כ שחל, האם הוא מסכים להשאיר פתח בצו?

היו"ר ש. ארבלי:
 לגבי הסדרות הפקידים - אני הזמנתי אותם. לצערי הרב, אני לא יכולה לנהל מו"מ עם כל גורם כאשר אני מקיימת ישיבה ולהתאים את עצמי לזמנים שלו. נציגי הסדרות הפקידים אמרו שהם מבקשים לדחות את הדיון למועד אחר. אמרתי שאני לא יכולה לדחות את הדיון. אם הם ירצו, לאחר קריאה ראשונה להופיע, ברצון, תמיד יש אפשרות לתקן.

באשר להרחבה - שאלתי את חה"כ שחל והוא מציע שבשלב זה נהיה צמודים לתיקון המוצע. הייתי מציעה לחה"כ שחל, כאשר הוא יביא את הצעת החוק לקריאה ראשונה, יאמר בדברי ההסבר שיש מחשבות בוועדה להרחבה. נראה מה תהיה דעת חברי הכנסת שישתתפו בויכוח. אנחנו לא סוגרים בינתיים את האופציה הזאת.

מר כפלאווי:
 לענין ההרחבה - אני לא רואה את עצמי ולא רוצה לחייב את שר העבודה איך להתייחס לכל הצעה של הרחבה. כל דיון נשקול לגופו.

היו"ר ש. ארבלי:
 אם מוסכם על כולם, אנחנו מבקשים להכין את הצעת החוק לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים לסעיף שכללנו בסדר-היום:

פיצויי התייקרויות

ד. רוטר:
 אחמול מסרתי לכם את האינפורמציה והייתי מציע לחסוך את ההקדמה ולגשת ישר לענין. נבקש את הגב' נירה שמאי שהכינה את החומר הכתוב להציג את הענין.

נ. שמאי:
 אני רוצה להציג לפניכם את תוצאות החישובים של השפעת ההתייקרויות במוצרי היסוד שננקטו ע"י הממשלה בשבוע שעבר ואת ההצעה שאנחנו מביאים כאן לדיון לגבי מתכונת והיקף הפיצוי בגין ההתייקרויות האלה לאוכלוסיות שונות.

אני רוצה להעיר שהלכנו במתכונת פיצויי התייקרויות קודמים בהזדמנויות דומות בעבר, במתכונת שהלכנו בה בחודש אפריל, במתכונת דומה פחות או יותר הלכנו בחודש יולי כתוצאה מהטלת מס ערך מוסף. השלב הראשון היה חשוב, ההשפעה המיידית של ההתייקרויות על סל התצרוכת של אוכלוסיה כללית ובחנו את ההתייקרויות על זקנים המקבלים הטבה סוציאלית שזה דגם של אוכלוסיה נמוכת הכנסה.

רציתי להסב תשומת לבכם לעוד נקודה, אין החישובים האלה נעשו לפי שיעור ההתייקרות שנמדד בשווקים והוא מופיע בפרסום מחירים רשמיים של הממשלה.

החישובים הראו התייקרות של 3% בסל התצרוכת הכללית. אגב, זה נתון שמעוגל כלפי מעלה. שיעור התייקרות סל התצרוכת של זקנים מסתכם ב-5%, שוב מעוגל כלפי מעלה משום שבחשוב ההתייקרויות האלה הבאנו בחשבון לא רק התייקרות מיידית, אלא התייקרות של מספר מוצרים שהופעלו באותו מועד כמו תה, קפה, שוקולד וכו'. זה לא ביטול סובסידיות אלא התאמת מחירים למספר פיחותים זוחלים. חשבנו לנכון שמן הראוי לתת את הדעת גם על התייקרויות אלה ולהוסיף מספר עשירות לשיעור, כך שזה שיעורי התייקרויות שמעוגלים כלפי מעלה.

נ. שמאי: לגבי עקרונות המוצעים לפיצוי - ההצעה שלנו היא לפצות כמו בעבר את האוכלוסיות הבאות: מקבלי קיצבאות זקנה ושאיירים המקבלים הטבה סוציאלית מהמוסד לביטוח לאומי; מקבלי קיצבת נכות כללית; מקבלי קיצבת נפגעי עבודה הזכאים להטבה סוציאלית; גרושות המקבלות דמי מזונות; נתמכי סעד; והפעם בשינוי למערכת הפיצויים הקודמת, הוחלט לפצות גם משפחות עם שלושה ילדים באמצעות קיצבאות ילדים החל מהילד השלישי. כל הפיצויים האלה הם בגדר מקדמה, הם באים לפצות אוכלוסיה נמוכה הכנסה מתוך הבנה שהם לא יכולים לספוג את ההתייקרויות האלה עד להתחשבנות הסופית כאשר נעשה עדכון במערכת כולה.

הפיצוי במערכת של מקבלי הטבה סוציאלית עם קבוצות שהולכות יחד אתה, נעשה על-פי חישוב של 5% מגובה הקיצבה וכחוצאה ממשקל קיצבת הילדים החישוב נעשה על 3% מהילד השלישי ואילך. הפיצוי יסתכם בזקן, גרושה ובודדים ב-37 לירות לחודש; לגבי זקן עם בת זוג 55 לירות; הפיצוי בילדים, מוצע לעגל אותו ולחת בשיעור קבוע של 5 לירות לחודש בקיצבת מנ"י ו-5 לירות לחודש בקיצבת קי"ץ. משפחה עם ארבעה ילדים תקבל תוספת של 10 לירות לחודש, ומשפחה של ששה ילדים תקבל תוספת של 20 לירות החל מחודש נובמבר. פרטים נוספים מצויים בחומר שהונח לפניכם.

ה. זיידל: הואיל ולא יכולתי לבוא אתמול, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולברך את רפי רוטר. אני מלווה אתרפי הרבה שנים, עוד מההסתדרות, ואני חושב שהוא אדם אשר יכול לתפקיד של בטחון סוציאלי ואיך ספק שבתקופתו נזכה להרבה דברים טובים, למרות הויכוחים שהיו ויהיו בינינו. אני מרשה לעצמי לומר שהוא אדם נכון במקום הנכון, אדם שבא מלמטה והגיע עד למעלה.

היו"ר ש. ארבלי: אם אתה כבר במסגרת של ברכות, תברך את נירה וישראל ארד שנבחרו לסגנים.

ה. זיידל: אני מברך גם אותם. אני מכיר אותם הודות לוועדת העבודה. אני בטוח שביחד הם יתרמו תרומה חשובה. אנחנו מצידנו נעזור להם גם בויכוחים שלנו.

באשר לחומר אשר לפנינו - אני רוצה להתחיל בבעית סל המזונות. כאשר קיימנו דיון לפני כשנה וחצי עם ד"ר סיקרון, הוא אמר שהם מתחילים בסקר חדש על נושא הפיצויים. אני מבין שהמסמך הזה מתבסס עדין על נתוני סקר הוצאות המשפחה 1968/69 ולי נדמה, שהיום, כשאנחנו באים לבחון את כל הנושא של פיצויי התייקרויות, אנחנו צריכים לקחת בחשבון רק את האינדיקציה של סל לפני שבע שנים.

היו"ר ש. ארבלי: אולי זה לקובה.

ה. זיידל: אני הייתי רוצה להתייחס להצעות ולומר שני דברים: דבר ראשון, לי כאיש מהישוב, כאזרח במדינת ישראל, נראית ההצעה של פיצוי קטנה בגין צמצום סובסידיות. אנחנו מדברים על הט"ס. נתייחס אח"כ לקיצבת זקנה; אדם שאיך לו שום הכנסה אחרת ויש לו רק קיצבת גימלה והטבה סוציאלית - אנחנו יודעים שהאיש הזה משלם עכשו יותר שכר דירה, יותר חשמל ויותר מים. מה הוא יעשה עם תוספת של 37 לירות לחודש?! 37 לירות אלו הם לעג לרש.

ה. זיידל: דבר שני, מה עם קיצבת זקנה? קיימנו דיון בנושא הזה. אמרנו, קיצבת זקנה בלי הטבה סוציאלית, גם זה חייב לקבל פיצוי. אני חושב שאנחנו חייבים לעדכן, לאו דווקא לפי אחוזים, אלא לפי המצב במדינה. לפי אחוזים, יכול להיות שאתם צודקים. אני מבין שעוד נקיים דיון על כך.

ל. דיציאן: אני רוצה קודם כל לתקן דבר שהחסרתי אחמול בברכותי. לא ברכתי את הצוות של הסגנים ואני רוצה לצרף את ברכותי לכל הצוות החדש שנכנס לעבודה. אני מבקש את הנוכחים להעביר לאלה שאינם נמצאים כאן היום, את ברכותי ולבקש את סליחתם שלא עשיתי את זה אחמול.

לענין שעומד לפנינו - אמנם אני לא מפקפק בתוצאות הסטטיסטיות והחשובים שנעשו, בי בנודאי אלה שעשו את זה יותר מעודכנים ממני. אבל מי שנכנס היצב לסופרסל או לחנות מכולת ועושה חישוב מינימלי רואה מה שמתרחש. אומרים שבתוך זה כלולה התייקרות של קפה וקקאו. דרך אגב, 100 גרם קפה העלו מהיום למחר ב-42%. אני לא יודע איך הגיעו מומחי הסטטיסטיקה לסכומים האלה. לי הם נראים סכומים קטנים ובוודאי שלא לקחו בחשבון את העיגול שנעשה בדעת או בביסס הדעת על-ידי כל הסוחרים בהזדמנות חגיגית זאת.

לא מובן לי עוד דבר. נניח, שאדם משנת 1954 שילם את המס למוסד לביטוח לאומי, לפעמים גבוה. היום הוא הגיע לגיל 70, אבל הוא לא מאלה שיש להם הטבה סוציאלית מפני שהוא לא רצה לתח הצהרה כוזבת או שיש לו עוד הכנסה. מדוע לא מגיע לו? הוא כבר העשיר הגדול! יש העלאה עצומה כזאת, שלפי הערכתי, למרות כל מה שאתם כותבים, היא תגיע ל-8%-7%. לאדם כזה לא מגיע שום דבר, האם זאת באמת הרגשה סוציאלית אמיתית שלא מגיע לאנשים האלה? בפעם האחרונה הורדנו סכומים מסויימים בגלל שנשאר עודף משנת 1954. איני יודע איזה עודף יהיה בפעם הבאה כשיהיה פיחות גדול. כל הגישה הזאת לא מתקבלת על דעתי.

דבר נוסף בקשר להטבות לילדים. האם אתם באמת חושבים שזה הגיוני לאור מה שמתרחש ולאור מה שקרה, שמשפחה עם ארבעה ילדים עם קי"ץ תקבל 20 לירות לחודש? על דעתי זה לא מתקבל.

היו"ר ש. ארבל: כואו נברר את הענין בצורה כזאת: קודם כל נלמד את הענין בקשר לסל נמצאים פה נציגי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אשר יעדכנו אותנו כיצד מודדים את ההתייקרויות, זה דבר אחד. דבר שני, איזה אחוז מאותה התייקרות צריך להנתן. לפי מה שאני מבינה יש סל נפרד לאלה שמקבלים הטבה סוציאלית ויש סל אחר שהוא רגיל ובו לוקחים את המסגרת של משפחות עם ילדים. האם אנחנו צריכים לעשות את ההפרדה הזאת? דבר שלישי, אנחנו צריכים לשמוע מה קורה לגבי מקבלי קיצבאות זקנה ללא הטבה סוציאלית, שלא יתקבל הרושם שמכל ההתייקרות שישנה, מקבלי קיצבאות זקנה לא מקבלים מאומה. נשמע מה הם מקבלים.

ל. דיציאן: הם יקבלו בעוד ארבעה חדשים.

היו"ר ש. ארבל:

דבר נוסף, האם המדידה תיעשה רק בחודש אפריל? אנחנו עומדים בפני אינפלציה דוהרת. נניח שלא יהיה צימצום סובסידיות אלא תהיינה התייקרויות. האם אתם תבואו פעם נוספת לפני חודש אפריל למדוד מחדש על-מנת לפצות מחדש? האם תהיה בדיקה נוספת בעוד חודש חודשים לאור המצב שהתהווה? אני מקווה שהאינפלציה תרוסן ולא תהיינה התייקרויות נוספות. אח"כ אנחנו נתווכח אם הפיצוי המוצע הוא מספיק או לא.

ר. קרשאי:

אנחנו בלשכה בינתיים לא עשינו חישוב התייקרויות כי לא היה לנו

למעשה רפרנס מה רוצים.

היו"ר ש. ארבל:

גם לוועדת שרים לענייני רווחה לא הכנתם את החישוב?

ר. קרשאי:

לא, כי יש מספר שאלות לפני שעושים חישוב התייקרויות. צריך לשאול: א. עבור איזה שינוי מחירים רוצים לתת פיצוי ועבור איזה לא. כידוע תוספת היוקר האחרונה התייחסה לתקופה יוני, יולי, אוגוסט ממוצע. השאלה אם רוצים לתת פיצוי עבור כל התקופה, עבור כל התייקרויות או לא. אם רוצים לתת פיצוי, לא מחודש יוני, אלא מחודש נובמבר אבל עבור כל התייקרויות, יש התייקרויות שלא קשורות לצמצום הסובסידיות כמו שכר לימוד. אגב, אנחנו עשינו חישוב לגבי דבר מאד מצומצם, שאלנו את עצמנו, בדומה למוסד לביטוח לאומי, אם לוקחים בחשבון רק את ההתייקרות של התעריפים על-פי סל של 68-69, זה באמת בין 2.5% ל-3%. התייקרויות אלה כוללות: לחם, חלב, מוצרי חלב, קמח, ביצים, בשר קפוא, שמן, עוף קפוא ומוצרי דלק. זאת רשימה מאד מצומצמת. יש השפעות עקיפות לדברים האלה, כי ברור כאשר עולה מחיר הדלק אז יהיו התייקרויות של חשמל, מים וכל מיני התייקרויות נילוות של מוצרים אחרים. בחישוב הזה לא לקחנו שום דבר בחשבון.

נשאלת שאלה שניה, לגבי איזו אוכלוסייה מדובר. החישובים הקודמים התבססו על קבוצות הכנסה נמוכות ביותר.

השאלה השלישית, איזה סל תצרוכת לקחת בחישוב. כאן לקחו בחישוב סל תצרוכת של 1968-69. הלשכה, כידוע, סיימה סקר הוצאות למשפחה חדש. עבודת השדה הסתיימה בחודש מאי 1976 ומתחילים לקבל את התוצאות. אין עוד סיכום של כל הסקר. אנחנו חושבים שבועד שלושה שבועות יהיה סיכום סופי, אבל יש סיכומים לעשרה חדשים. כמובן, הנתונים האלה, בגלל שהם רק לעשרה חדשים ובגלל עבודת סידור של בקורת ועריכה, אינם סופיים, אבל כבר ניתן לראות כמה מגמות והן: ירידה גדולה במשקל המזון כולל ירקות ופירות מכ-30% ל-23½%, וירידה גדולה במזון בסיסי מסובסד. אם אחוז השינויים היה מתבסס על הסל החדש, היינו מקבלים קצת פחות מאשר אותם 3%-2.5%, כי המשקל של הדברים האלה בסל החדש יהיה יותר נמוך.

י. דרניצקי (יודין):

גם אצל המשפחות האלה?

ר. קרשאי:

גם אצל המשפחות האלה, באופן יחסי. ועוד מגמה נראית, משקל הדיור גדל מ-16½% ל-21½%. אפשר להשתמש בסל החדש אם כי לא רצוי אפילו אם יש תוצאות לגיבוש על-פי הסל החדש מסיבה פשוטה, היום בכל החוזים הכספיים מופעל עדיין הסל הישן. אנחנו נתחיל במדד חדש רק בחודש ינואר. ההצמדה של איגרות החוב, ההצמדה של מזונות, גם הם קשורים למדד על-פי הסל הישן. לכן, למרות שניתן באופן פיזי להשתמש בסל החדש, שהוא ללא ספק אינדיקטור יותר טוב, אנחנו היינו מציעים לא להשתמש בו,

ר. קרשאי:

דווקא לצורך זה.

יש עוד שאלה, אם אני לוקח קבוצות של הכנסה לנפש בין 250 לירות ל-400 לירות, אלה משפחות גדולות, שש נפשות ויותר, אם לוקחים את ה-5% או 3% אז הסכומים האבסולוטיים יותר גבוהים מאשר הסכומים שמופיעים כאן. אמיד יש אחוז התייקרויות, השאלה על איזה בסיס אני מפעיל אותו. אלה שאלות שאת התשובות עליהן צריכים לתת הפוליטיקאים.

ישנן 3-4 שאלות שהן שאלות ערכיות.

אחרי שאומרים עבור מה רוצים לתת פיצוי, לגבי איזו אוכלוסייה, לפי איזה סל ועל בסיס מה - ניתן לעשות חישוב. בחישוב שלפנינו לקחו כמה הנחות: לקחו בחשבון רק התייקרויות כתוצאה מצמצום סובסידיות במובן הצר, הפיצוי ינתן מחודש נובמבר לפי סל של 1968/69, לקחו את התשלומים הקיימים ועל זה הלבישו. לגבי זה אין בינינו, כנראה, הבדלים במספרים. לגבי כלל האוכלוסייה אמרתי, אם לוקחים באופן מצומצם זה 3%-2.5%. אני מניח שעשו את החישוב נכון לגבי אוכלוסיית השכירים שזה 5%. אם רוצים חשבון אחר, ניתן לעשות חשבון אחר.

אם זאת התייקרות ישירה, מה לגבי התייקרות עקיפה?

היו"ר ש. ארבלי:

ר. קרשאי: אני יכול לומר כי באותו חשבון של 3%-2.5% לא לקחנו שום השפעה עקיפה. אני לא יודע אם כאן לקחו בחשבון השפעה עקיפה. לעשות חישוב של ההשפעה העקיפה אפריורית ובצורה סבירה, זה קשה מאד, כי השפעה עקיפה יש כמעט על הכל. אם היינו לוקחים תחזית לעליית מחירים בחודש נובמבר, זאת תחזית לא סופית. יהיו בהחלט השפעות עקיפות.

אתה זוכר שבפעם שעברה כאשר דנו על פיצויי התייקרויות שאלנו אותה שאלה האם אמורה שלא יכולים לומר מהי ההשפעה העקיפה ומה משקלה מבחינת הוטפת ההתייקרות. מה היתה ההשפעה העקיפה בפעם שעברה?

היו"ר ש. ארבלי:

כשאחר כך הסתכלנו בשווקים זה היה בערך 2% יותר ממה שנאמר אז.

ר. קרשאי:

אתה קונה בשווקים או מסתכל בשווקים? זה הבדל גדול.

מ. כהן:

הם לא רק עובדים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הם גם אנשים שקונים בעצמם ובודקים את המחיר.

היו"ר ש. ארבלי:

אני לומדת מההסבר שלך שההתייקרות העקיפה לתודש נובמבר יכולה להסתכם בעוד כ-2%.

בעצמם ובודקים את המחיר.

אני רוצה להקשות בעקבות דבריו של מר קרשאי שאני מחשיב אותם מאד והם מוכיחים שאנחנו נמצאים במבוי סתום. אילו היינו מקיימים את הדיון בעוד שבועיים יתכן שהיינו יותר חכמים והיינו יודעים מה המצב. אני רוצה לדבר על ההשפעה העקיפה. יש השפעה כבר היום על מסים עירוניים שאינם כלולים באינדקס.

הו"ר זיידל:

ר. קרשאי:

מסים עירוניים כלולים באינדקס.

ה. זיידל:

למשל כל אזרח במדינה קיבל מכתב:
בהתאם לעליית המדד אתה צריך לשלם
יותר. בינתיים האיש משלם את זה עכשו. יש שכר לימוד, שכר דירה.

ר. קרשאי:

הלבשה חורפית, הנעלה חורפית.

ה. זיידל:

לכן, לפי דעתי, וכאן אני פונה
להנהלה החדשה של המוסד לביטוח לאומי,
למר רוטר וסגניו, ניקח את ההשפעה התיאורטית של עוד 2% ואז נדון על
התייקרות יותר גדולה לגבי הנצרכים וזה ילך לכל אורך הקו.

אני חושב שכאן נאמרו דברים נכונים
לגבי שאלה ערכית תפוליטית. דומני שוועדת העבודה חייבת לשים דגש על
השאלה הערכית יותר מן השאלה הפוליטית, ולשאול, האם יש כיסוי לאותם
סכומים?!

השאלה השניה לאנשי המוסד לביטוח
לאומי, אם אנחנו נסכם משהו ביחד, האם מבחינה חוקית-פורמלית העניין
הזה יהיה מעוגן באיזה מקום שיהיה כתוב: באישור ועדת העבודה, או
שזה רק עניין של המלצת ועדת העבודה?

היו"ר ש. ארבל:

זה מעוגן בסעיף 200 אשר בו נאמר:
בהתייעצות עם ועדת העבודה.

ה. זיידל:

אנחנו, כאנשי הפרלמנט, יש לנו רשות
לחלוק על החלטת ועדת שרים ולומר
שאנחנו ממליצים להגדיל את הסכום. אני חושב שהמדד אשר יהיה בחודש
ינואר יש לו חשיבות רבה לכל המשק. השאלה היא באופן תיאורטי, אם
יתברר שהמדד בחודש ינואר יראה שינויים, האם ההתחשבנות תהיה עבור
העבר או רק מחודש ינואר, גם לחיוב וגם לשלילה?

מ. כהן:

אם איני טועה כיכר לחם עלה
ב-20 אגורות. המשפחות האלה
צריכות הרבה לחם, על זה אין ויכוח. אם אני אעשה חשבון, נער בן 16
צורך כמעט ככר לחם ביום. בחודש העליה היא ב-5 לירות בלחם בלבד.
איזה פיצוי נחתם פה, מה עם יתר המצרכים?! הפיצוי של 5 לירות
זה לעג לרש. אני מסכים אתך, אל תיתן לילד ראשון ושני, אבל במשפחות
שיש ששה ילדים, תן לכולם, כי במשפחה של שני ילדים, לרוב האשה עובדת.
אבל במשפחה של ששה ילדים, האשה אינה עובדת. אני חושב שצריך לעשות
תיקון בעניין הזה.

ל. דיציאן:

יש היום התחייבויות שהן מסתכמות
בהרבה מיליארדים של המדינה והן
צמודות לאינדקס. בזמן שההתחייבויות ניתנו היה אינדקס מסויים ועל-פי
האינדקס הדבר נמדד. בזמן שהממשלה מחזירה מילות צמודים לאינדקס
היא מבססת את החזר התשלומים לפי האינדקס הקיים. ב-1 לינואר יכנס
אינדקס מדוד כפי שהסתכם ב-76.75. אני לא רוצה, חס וחלילה, לפגוע
בעבודתם של אנשי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אבל האינדקס יכול להיות
מכוון. נניח לרגע, אני לא מניח שזה יהיה, שהאינדקס הסופי יהיה
הרבה יותר נמוך מהאינדקס כפי שהיה בשנת 1968/69 או להיפך, הוא יהיה
הרבה יותר גבוה, האם דנו בעניין הזה ומה יהיה עם ההתחייבויות האלה?

ר. קרשאי:

ברור שעד פרסום האינדקס החדש, הכל מתנהל לפי האינדקס הישן. נניח לרגע, שהיו מעדכנים את האינדקס לפני שנה, יכול להיות ששיעור ההתייקרויות היה קצת יותר קטן מפני שבשנה האחרונה עלה בייחוד המזון ומשקל המזון לפי האינדקס הישן יותר גדול. נניח לרגע שהמדד עלה קצת יותר ממה שהיה צריך לפי הסל החדש. קודם כל, ברור דבר אחד, כל התשלומים שנעשו בעבר, נגמרו. אם הממשלה שלמה הפרשי הצמדה, יכול להיות שבחמאם לאינדקס היא שלמה קצת יותר וכך גם לגבי כל התשלומים. דבר שני, האינדקס החדש הוכרוז וכל הציבור יודע את זה ולא חשב איך הוא ישפיע, הוא יופעל החל מה-1 בינואר 1977. בעתיד הכל יתנהל לפי האינדקס החדש. גם שופט הקשר בין שני המדדים היא שיטה פשוטה. נניח שהמדד בשנת 1976 הלהילפי האינדקס הישן במוצע 400 נקודות ועכשו נתחיל בשנת 1977 במוצע 100 נקודות, פירושו יהיה שאנחנו מתרגמים כל ארבע נקודות במדד הישן בנקודה אחת, כך שאין אפשרות לפני-פולציות. ברור שכל החוזים עד חודש דצמבר מתנהלים לפי הסל הישן. כל החוזים שנחתמים בינואר הם על-פי הסל החדש. יש דברים שנחתמים בחודש יולי 1976 ומסתיימים ב-1977 מה קורה? חלק הוא על-פי הסל הישן וחלק על-פי הסל החדש וביחד זה הפרשי ההצמדה.

ל. דיציאן:

מה שאמרת, ההגדרה ברורה, התוצאה המשפטית בספק.

ד. נוימן:

תקרא את נוסחן של כל איגרות החוב, הן הראו תופעה הרבה יותר מרחיקת לכת והיא אפשרות שלא יהיה קיים מדד בכלל, ובכל איגרות החוב והחוקים כתוב תמיד שזה יהיה המדד הפקף לאותה עת או מדד שיבוא במקומו.

באשר לאספקט הציבורי על המדד - אני חושב שאנחנו צריכים, עם כל מעלוחיו של המדד, לדעת את מגבלותיו. המדד מודד מצב נתון מסויים בשוק. הוא מודד בצורה רחבה מאד. אם הממשלה ותחליט על מצרך זה או אחר להגדיל סובסידיה ולהוריד מחיר מצרך שיש לו משקל גדול בסל המזונות, ברור שבאותו חודש, לגבי אותו מצרך, הממשלה המשתתית יורדת.

א. אבי:

אני לא יודע עד כמה חברי הכנסת שהשתתפו כאן בדיון מכירים את המדד

לצרכן ואת הדרך בה הוא נבנה. אני ממליץ, בשולי הדיון, להזמין את חברי הוועדה לראות פיצול מסויים את המדד. זה היה טוב, כי אז כל מיני דעות, אולי קיצוניות, מתוך הכרה של הממשלה, יבואו על תיקונון.

אני רוצה להחזיר את הדיון לנושא

שלפנינו ולהזכיר לחברי הכנסת שאולי שכחו את הקונטקסט שבו מדברים. קיצבאות המוסד לביטוח לאומי צמודות בעקרון לשכר הממוצע במשק. חברי הכנסת שיושבים כאן דנו ארוכות כיצד להבטיח שקיצבאות המוסד לביטוח לאומי לא יישחקו עם התפתחות המחירים והשכר בארץ. יש לנו מגוונים מן המשופללים בעולם ואין מדינה שבה מנגנוני ההצמדה כל כך משוכללים כמו אצלנו. אנחנו מעדכנים את הגימלאות בשנה זאת בפעם רביעית: באפריל, ביולי, באוקטובר, בנובמבר וככל הנראה שוב בינואר.

אני רוצה להפריד בין שתי סוגיות.

ישנה חברי הכנסת החושבים שרמת ההכנסה המובטחת המינימלית לאוכלוסיה היא נמוכה או גבוהה מדי. זה דיון יסודי שכדאי שנעשה אותו בהזדמנות. בואו נראה מה הסכומים. אנחנו מנופפים בקיצבת היחיד שהיום היא 732 לירות ומציעים להגדיל אותה. ההכנסה המובטחת היום שנוגדת עם שני ילדים היא 1440 לירות פלוס שתי נקודות קיצבה לשני ילדים, זה עוד 270 לירות. ההכנסה המינימלית לזוג כזה היא 1710 לירות.

כמה זקנים יש כאלה!?

ל. דיציאן:

אנחנו מדברים גם על נכים. אם רואים את ההכנסה כ-770 לירות לחודש,

ר. רוטר:

יש לנו 1710 לירות למשפחה בת ארבע נפשות.

דבר שני, אם אתם זוכרים את כללי הזכאות להטבה סוציאלית, זה לא ניתן רק למי שאין כל הכנסה אחרת, ישנו זוג שיש לו הכנסה. כ-650 לירות ראשונות בהכנסה שיש לו, אינן שוללות או מקטינות את ההט"ס. המספרים לא כל כך קטנים.

חה"כ כהן מדבר על משפחה עם ששה ילדים שמקבלת מהילד השלישי. כדאי להסתכל על סך הכל. משפחה של ששה ילדים, נכה, יש לה 1440 לירות, כמוצע כאן 1526 לירות, קיצבת ילדים כולל קיצבת יוצא צבא קרוב ל-3000 לירות נטו לחודש. אני לא אומר שזאת הכנסת רווחה ואפשר לקיים מזה חיי רווחה. אבל צמה מדברים? בהבטחת הכנסה מינימלית. אלה לא מספרים כל כך נמוכים.

בקשר לפיצוי התייקרות - רק בחודש אוקטובר עודכנו כל הקיצבאות בהתאם למנגנונים שקבלנו, בהתאם למה ששכירים קבלו, בהתאם לאופי נקודת קיצבה צמודה למדד. הבה לא נשכח, נקודת קיצבה לשכירים עלתה ב-20 לירות. אנחנו עושים מחווה מיוחדת משום שכאן, באופן חד-פעמי, דווקא על מצרכי יסוד, באה התייקרות מיוחדת שהיא במידה מסויימת פרי החלטה ממשלתית. לחם, כולו הובא בחשבון בהתאם לדפוסי הצריכה של האוכלוסייה הנמוכה.

אמרתי לך שבחודש אחד צריך 6 לירות.

מ. כהן:

אנחנו בוחנים את התצרוכת לא לפי מה שמדברים בכנסת אלא לפי מדידה בשטח. בשביל זה יש לשכה מרכזית לסטטיסטיקה כדי שתמדוד כמה אוכלת משפחה עם ששה או שלושה ילדים והגוף הזה הוא אובייקטיבי. מדוע צריך לקחת הנחות קיצוניות כאלה!?

ר. רוטר:

לקחו את מוצרי היסוד שהתייקרו ב-20%. אח"כ חשבו מה היא התייקרות הממוצעת שזה חל על כלל המוצרים ולפי זה משלמים.

היו"ר ש. ארבלי:

ההמוצע על התייקרות הכוללת אינה משקפת התייקרות אפילו של מצרך אחד.

י. דרניצקי (יודין):

לקחנו בדיוק את רשימת המצרכים שמופיעה בסל התצרוכת של משפחות חלשות, מרובות ילדים ושם למצרכים אלה יש משקל גדול. לקחנו את הסל של 1968/69 משקל המזון גדול מהסל הנוכחי. הוספנו את הגל השני של התייקרות, אם קמח התייקר, לא לקחנו בחישוב רק לחם, אלא גם מוצרי בצק והנחנו למה התייקרות הקמח צריכה להוביל.

ר. רוטר:

החשבון לא נכון, חיקה רק ארבעה מצרכים.

מ. כהן:

זה לא נכון לומר שמשפחה עם שמונה נפשות צורכת שמונה ככרות לחם כאשר יש באותה משפחה תינוק. לכן מדדנו מה צורכת משפחה בפועל.

ר. רוטר:

ר. קרשאי:

אני רוצה להעיר משהו ואני לא רוצה להתייחס לסכומים, כי זה באמת עניין ערכי וכמו שאמר רפי, צריך לראות הכל בקונטקסט. נניח שבחקציב של המשפחה, מוצרי היסוד מהווים רבע מההוצאות שלה שזה המון, משפחה שיש לה 1,400 לירות בחודש, רק על מוצרי יסוד היא מוציאה 350 לירות. אם רבע מהסל מתייקר ב-20%, אז הסל כולו עולה ב-5%. אתה יכול לומר דבר אחר, בוא צייתן פיצוי גם עבור התייקרויות שלא נובעות מצמצום הטובסידיות, כמו שכר לימוד, אבל זה שוב עניין שבקונטקסט. כאשר אתה אומר רבע מההוצאות מתייקרות ב-20%, כלל ההוצאות מתייקרות ב-5%. זה די ברור ואיש לא חושב שעל מוצרי יסוד בלבד מוציאה משפחה בממוצע יותר מרבע.

י. דרניצקי (יודין):

אתה נתח דוגמא מאלפת בין סטטיסטיקה לבין החיים. הסטטיסטיקה צריכה

לשקף את החיים.

ר. רוטר:

אני אומר: א. יש לנו מנגנוני הצמדה רגילים. ארבע פעמים עדכנו אותם. אנחנו עושים צעד חריג, בו מביאים בחשבון אקט חד-פעמי יזום ע"י הממשלה כאשר מנגנוני ההצמדה הרגילים ימשיכו לפעול במסגרת האוכלוסיה החיה בארץ ועומדת בפני אותן התייקרויות. יש לנו שכבות לא מעטות של חושבים שלא מקבלים עדין את הפיצויים הללו. אם מדברים על שבירים בשכר נמוך, הם יקבלו תוספת יוקר, ככל הנראה, בחודש אפריל.

ב. הסכמי השכר שנפתחים לבקרים כוללים תוספות אחרות צמודות לשכר הכולל ובאפריל יגיעו הדברים לידי חשבון, ומה שמוצע כאן זה לא משהו חד-פעמי, אומרים: למרות שכל הדברים יגיעו לידי חשבון, גם הטובסידיות והתייקרויות אחרות, במועדים שהכנסת קבעה, הבה לא ניתן לקבוצות החלשות לספוג זמנית את התייקרויות, ניתן להם מקדמה לפני שיגיעו הדברים האחרים לידי חשבון.

הינו"ר ש. ארבל:

לגבי זוג מבוגרים עם שני ילדים, במה מסתכמת המיקדמה?

ר. רוטר:

69 לירות פלוס 40 לירות - יחד
109 לירות.

שמעתם על דיונים נמרצים בקשר למנגנוני הצמדה. לאור השינויים במחירים והעלאת השכר, הגיעה ועדת שרים לענייני רווחה לידי החלטה שיש להביא לעדכון תכוף של גובה התמיכות של קבוצות חלשות ביותר לפי ההעלאה במלואה. עקרונית, הגיעה הוועדה לידי החלטה שהקיצבאות יעודכנו בהתאם להעלאת השכר הממוצע כל שלושה חדשים. בהתאם לדיון נוסף שהיה אתמול, ההסדר יופעל מחודש ינואר 1977 ואנחנו ניגשים בימים אלה לעשיית חשבון. נעשה חשבון של עליית שכר מאז אפריל, כך שבקיצבאות של חודש ינואר יבוא לידי חשבון מלוא העלייה בשכר כפי שחהיה בידינו עד אז. שוב, המנגנון שמוצע כאן אשר כולל גל ראשון ושני של התייקרויות שחלו הוא מקדמה לקראת חשבון מלא שיבוא לידי ביטוי בחודש ינואר. לאור זה הייתי מציע לוועדה לסמוך את ידיה. רק לפני חדשים אחדים עמדנו בסיטואציות והתייקרויות יותר גדולות. אתם סמכתם את ידיכם על החלטות אחרות. למשל, בחודש יולי כשנתנו פיצוי על מס ערך מוסף במיקדמה נתנו פיצוי בשיעור של 70% לפי סל ממוצע של כלל השכירים ולא 100% לפי סל ספציפי של שכבות חלשות יותר.

ר. רוטר:

לאור האווירה שקיימת היום, החליטה הממשלה הפעם לתת פיצוי לפי 100% ולפי סל ספציפי ומוזר בעיני, בעת שהממשלה אומרת לא 70% אלא 100%, לא סל ממוצע כללי אלא סל ספציפי, חברי הכנסת מביאים כל מיני טעונים. עוד נקודה אחת, בעוד שבחודש יולי הפיצוי ניתן מהילד הרביעי, הממשלה מציעה עכשו מהילד השלישי. זה כבר יותר מ-3%. עגלנו גם שם את המספרים מעל 3%.

הייתי מציע לחברי הכנסת לקבל ולהמליץ בפני המוסד לביטוח לאומי לבצע את התשלומים האלה כפי שהוצע ולהמתין לחודש ינואר לחשבון המלא שייעשה לפי העלאת השכר ולפי התייקרויות נוספות שחלו שאינן כתוצאה מצמצום הסובסידיות.

ה. זיידל:

לצערי הרב, איני יכול לקבל את עקרונות היסוד של ידיירוטר, כי אנחנו דנים על עקרון ולא על אקסגרציה. הויכוח על סובסידיה ליצרן או לצרכן זה ויכוח חיצוני מאד. הממשלה החליטה ללכת בכיוון של סובסידיה לצרכן ולא ליצרן. פירוש הדבר, מורידים סובסידיות והחלטת הממשלה היא שיפצו את הנצרכים, זאת המדיניות. קשה לי לשמוע את הנסמך של אקסגרציה, לכך, אני מקבל את העקרון שנאמר כאן, היות ויש השפעה עקיפה של עוד 2%, אני מבקש שאנחנו נמליץ בפניכם שהפיצוי יהיה בעוד 2%, במקום 5% יהיה 7%. זה לא דברים משמעותיים, אבל יהיה בזה השפעה גם עקיפה וגם מוסרית.

היו"ר ש. ארבלי:

לגבי הדיון שהיה בחודש יולי הוסבר לנו די בכשרון כי בחודש אוקטובר הולכים לקראת תוספת יוקר וכי מדובר בסך הכל על מקדמה למשך חודשיים. עד אוקטובר. סמכנו את ידיכם. עכשו באים עוד פעם בהסבר לא כל כך משכנע. זאת מקדמה על החשבון עד לעידכון שיהיה בחודש ינואר. למה רק לגבי שכר, למה לא תקחו בחשבון את כל ההתייקרויות שיהיו עד חודש ינואר? אם אתם טוענים שזאת התייקרות ישירה ועדיין לא אומדים את ההתייקרות העקיפה, מדוע בחודש ינואר לא תקחו את ההתייקרות העקיפה?

ר. רוטר:

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עדכנה נתונים מדויקים על השכר וזה

מראה עליה גבוהה בשכר.

היו"ר ש. ארבלי:

צריך לקחת את שניהם בחשבון.

ר. רוטר:

לוקחים את הגבוה מבין שניהם.

היו"ר ש. ארבלי:

לא במקרה שאלתי מה היתה ההתייקרות העקיפה בשנה הקודמת. אני לא לוקחת בחשבון שכר לימוד והתייקרויות אחרות שלא באו כתוצאה מההתייקרות הישירה, אלא לגבי אותם מוצרים שהם מוצרי לוואי. נאמר שההתייקרות היא בערך עוד 2%. יש לשער שגם עכשו יקרה אותו דבר אם לא יותר. לכן אני אומרת, ואני באותה דעה של חה"כ זיידל, שיש להעלות את מה שהוצע היום ב-2%, דהיינו לגבי מקבלי הטבה סוציאלית, הפיצוי יהיה 7% ולגבי היתר 5%. לגבי ההצעה של חמש לירות, אולי יש מקום לבדוק את זה, כי במידה ושני הילדים הראשונים לא נכללים, נשאלת השאלה האם מבחינת המנגנון של המוסד לביטוח לאומי ניתן להפריד לגבי ששה ילדים ולתת לשני הילדים הראשונים.

זה ניתן.

מ. כהן:

היו"ר ש. ארבל:

אני חושבת שנסתפק בהצעה להוסיף
2% לשתי הקבוצות הללו.

מר קרמר:

אני מתנגד להצעה.

היו"ר ש. ארבל:

כמה צמצום הסובסידיות חוסך לאוצר
המדינה ובכמה מסתכם הפיצוי? אני

רוצה שתיתן לנו את הנתונים האלה.

ר. קרשאי:

אני לא רוצה שישתמע משהו שלא
התכוונתי לומר. כאשר לפני שנתיים
זילתה התייקרות של 22% כתוצאה מביטול סובסידיות וכו', אח"כ מדדנו
משווקים וזה היה 27%. אין חוק האומר שזה חמיד 2%.

היו"ר ש. ארבל:

עכשיו זה יהיה יותר.

ר. קרשאי:

שזה לא יהיה פחות מ-3%, זה ברור.

מר קרמר:

עברנו את כל ההמלצות של כל הוועדות
הציבוריות. אין ספק שבפיצוי הנוכחי
אנחנו נותנים פיצוי מעל ומעבר לסל הצריכה של אוכלוסיות נזקקות.

היו"ר ש. ארבל:

אני רוצה שיהיה ברור, לא באים לדון
עכשו על קיצבאות ועל נקודות זיכוי.
אנחנו מדברים על ההצעה בעקבות צימצום הסובסידיות שנעשה ע"י הממשלה.
אני דוגלת באותו עקרון שסובסידיה נותנים למצרך ולא לנצרך, כי אני
חרדה מכל הויכוחים שאנחנו עדים להם. אם צריך לתת פיצוי מלא, הבה
ונתן לאלה שמגיע את הפיצוי המלא.

ההצעה שאנחנו מגבשים אותה היא
מבוססת על נסיון העבר. לפני שנה כאשר היה בחודש ינואר צמצום סובסידיות,
לפיכך על הלשכה המרכזית שתיתן הערכה לגבי ההתייקרות עקיפה ולא יכולנו
לעמוד אותה היום אי-אפשר להשלים עם זה, אנחנו חייבים להביא בחשבון
את ההתייקרות העקיפה שהיא תהיה יותר גבוהה מ-3%. לכן אני חושבת
כי מה שהוועדה מציעה זה לא מוגזם וזה לא בא להכביד הכבדה גדולה
על תקציב המדינה.

ר. קרשאי:

אני רוצה להציע לוועדה את ההצעה
הבאה: לאחר ששמענו את הוועדה ושמענו
את השגותיה, לאשר ללהמליץ לגבי חודש נובמבר את ההצעה שהבאנו בפניכם,
ונחזור לקיים את הדיון בעוד חודש ימים: ל-א-הלאור המימצאים המדודים של
הלשכה המרכזית לכטטיסטיקה. ב- לאור ההצעה החדשה המותאמת להצמדת
המימצאות לשכר הממוצע כפי שנמצאת עכשו בפני סיכום.

היום אנחנו ב-9 לחודש וב-20 לחודש

אני חייב שבכל אשנב דואר ובכל בנק תהיינה קיצבאות הילדים. אנחנו
עלולים להגיע לתוצאה שהפיצוי בחודש נובמבר תלוי ועומד. אני מבקש
לפני הכל מן הוועדה ארכה של חודש על מנת לחזור לחדר הזה בעוד חודש
ימים.

היו"ר ש. ארבל:

מצידנו אין שום עכוב. אתמול קבלנו
את ההודעה, פ"ד העמדנו את הנושא
למדו-היום. אי-אפשר לתת הוראות מצלי לשמוע מה ועדת העבודה אומרת.
אל תבואו בטענות אל הוועדה ותאמרו שהזמן רץ.

ג. רוטר:
 כל ההתייקרויות חלו לפני 7-8 ימים, היינו צריכים לבדוק את כל הדברים האלה. היום ה-9 לחודש ושירותי המחשב לא יכולים לעמוד בהיכוך עד שנזמין לכאן את שר האוצר ושר העבודה. אנחנו מבקשים רק חודש אחד, למה צריך להתחנן בפניכם.

ה. זיידל:
 לאור התסיסה הקיימת בחוץ, יש חשיבות רבה גם מצידכם לדאוג לכך שהשכבה המסויימת הזאת שדנים בה לא תקופח ויש השפעה פסיכולוגית. אני במקומך הייתי אומר: אעשה כל מאמץ בכדי להבטיח את השכבה הזאת מפני זעזועים. למרות שכתוב בעתון שתהיה עיסקת חבילה, איני רואה את זה. לכן, לא לקחנו סתם מספר. אני מציע שאנחנו נמליץ אם אתה תבוא ותאמר: אנחנו נבצע בשני שלבים את החלטתנו כי לא הספקנו עכשו, אבל ניתן פיצוי יתר בחודש הבא.

ג. רוטר:
 רטרואקטיביות זאת אחת המחלות הנוראות.

מ. כהן:
 באופן עקרוני אתה מקבל את ה-2%?

ג. רוטר:
 אני לא יכול לקבל. הוועדה יכולה להמליץ בפני המוסד לביטוח לאומי, בפני שר האוצר ובפני שר העבודה. הסברתי שהפיצוי אשר ניתן הוא מעל ומעבר לכל שיטת פיצוי שהוועדה אשרה במשך השנה האחרונה. המלחמה הסוציאלית שאתם ממליצים עליה, עשיתי כבר. אתם רק עלולים למשוך אותנו כאן לטכניקה לא מכובדת שאנחנו נבוא בהצעות ראשוניות שמשאירות מקום למיקוח בוועדה. אני בסך הכל מבקש חודש אחד. מה זה 2% לחודש אחד. אני מחייב בעוד חודש לבוא לפני הוועדה.

ל. דיציאן:
 בעוד חודש זה שוב פהיה מאוחר כי ההוראה למחשב כבר ניתנה.

אנחנו ממליצים בפני המוסד לביטוח לאומי ומשרד האוצר להעלות ב-5% ו-7%. אולם לאור העובדה שההוראות למחשב כבר ניתנו, יכנס הדבר לחוקפו רק בחודש הבא והחודש ינתן פיצוי של 5% ו-3%. אם יהיה ערעור מטעם משרד האוצר, עד לחודש הבא הם יכולים לבוא שוב אלינו.

היו"ר ש. ארבלי:
 אני מוחה על הצעד הזה, לאחר שועדת שרים החליטה מיד מצינים את המחשב מבלי לשאול את ועדת העבודה.

ג. רוטר:
 לא אמרתי את זה. אמרתי לכם דבר אחד, בשום פנים המחשב שלנו לא הוזן. למחשב אין היום אפשרות להמתין ימים עד שתיעשה התייעצות נוספת.

היו"ר ש. ארבלי:
 איזו התייעצות נוספת?

ג. רוטר:
 אתם מבקשים לחרוג מההצעה המובאת אליכם, זה דורש התייעצות. היום 9 לחודש ולהכנס למסלול דיונים נוספים לא מאפשר להזין את המחשב בדברים אחרים. כרגע אנחנו יכולים לעשות את הדבר הזה לחודש נובמבר. מדובר על חודש אחד. אנחנו מציעים לחזור בעוד חודש לדיון בנושא.

היו"ר ש. ארבל:

אנחנו לא יכולים לאשר מה שהובא לפנינו ולומר, שהוועדה תדון בעוד חודש. אני יכולה לומר, שאנחנו יכולים לסכם שהוועדה מציעה 7% לגבי קיצבאות עם הטבה סוציאלית ו-5% לגבי קיצבת ילדים. אם יסתבר למוסד לביטוח לאומי שיש לו קשיים ואח"כ ירצה לבוא לוועדה ולבקש שהתחולה תהיה בחודש הבא, בבקשה נשקול מחדש. היום אני לא מציעה לקבוע שום תאריך. אני מציעה שלא נדבר על עוד חודש. אם החברים מקבלים, זה מה שממליצה הוועדה ואנחנו נקווה שהדבר אכן ילקח בחשבון.

תודה רבה, ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16.00